

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

**Sánchez, Francisco
Schoppe, Caspar
Perizonius, Jacobus
Franequera, 1687**

Unius vocis unica est significatio

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

contra ineptissimos Grammaticos, qui docent, *id, aliquid, nil, nihil, quid*, esse accusativos extravagantes.

Unius vocis unica est significatio.

SI quis primo intuitu nos paradoxon, non veram sententiam proponere arbitretur, audiat Aristotelem, quem sententiæ nostræ præcipuum facimus adferentem; qui res naturæ diversas, uno nomine posse quidem vocari docet, sed per analogiam, id est, comparisonem, vel proportionem. *Homonyma*, inquit, dicuntur, quorum

Homonyma, quid solum nomen commune est, ratio verò naturæ circa illud nomen, alia atque alia; ut, animal, quod est homo, & id quod pingitur. Quo in loco

perperam vertit Boëtius, Equivoca dicuntur: nam, neque equivocum, vox Latina est, neque satis ad Aristotelis mentem accommodata: Homonymon enim, concors in voce, seu simile in voce, significat. Itaque tolerabilius verteret, Analoga dicuntur, &c. Ego certè, si nominibus barbaris uti liceret, quæ isti vocant æquivoca, univoca nuncuparem; & rursus, quæ illis univoca, mihi essent æquivoca: „[sicut Priscianus super versus Virgilio lib. 1. quibusdam visum testatur, cum ita scribit; Cum „nomen, Arma, sit Homonymon, quod quidam Univocum dicunt. Et varias res significet;] id quod Aristoteles exempla ostendunt planissimè. Quæ si hebes Dialecticorum acumen considerasset, non inter tot tenebras hactenus versarentur. Priscianus lib. 9. Synonymiam vertit, ancipitem significationem. Nec quisquam mihi jure objiciet tot temporum curricula, in quibus

bus temper
habita;
Jurecon
Nobis, inq
mus, p
per se
finus Arbo
alias, sed
venna esta
inquit, id
lib. 1. cap. 2
anem. Ego
bus adduco
tem extirp
1. * Si

* Si
fed inep
Phon & S
itrua. F
in Craey
Wras, &
Dus, &
Alex. Str
ræ Cæus
tione cum
quam, in
primicia
da vocabul
ia, ut ip
nificatione
quo modo d
sed Spew, te
hæc quæstio
fama semper
Archæol. N
que cum Po
hæc hæc fa
mas inq
to etiam pei

bus semper hæc ita tradita sunt, & pro veris habita; nam possessor malæ fidei, ut est apud Jureconsultos, nunquam potest præscribere. Nobis, inquit D. Augustinus, qui ratione vincimus, frustra consuetudo objicitur, quasi consuetudo major sit veritate. Divus certè Thomas, diligentissimus Aristotelis, & veritatis interpres, sæpè aliàs, sed in illo præcipuè Porphyrii; Si quis omnia entia dicat, æquivoce nuncupabit; æquivoce, inquit, id est, analogicè. Rudolphus Agricola lib. 1. cap. 23. Homonyma vertit, agnominationem. Ego verò quatuor potissimum rationibus adducor, quibus æquivoca ista radicitus putem extirpanda.

Nulla sunt Æquivoca,

I. * Si voces, (ut ait Plato in Cratylo; & Au-

N n

Au-

* Si voces &c.] Verus fuit hæc inter philosophos quæstio, sed inepta & nullius usus, utrum nomina rerum sint *Φύσει ἢ ἤθει*, h. e. ut exponit Gellius, *naturalia an arbitraria*. Fuerit sic sane, quemadmodum loquens inducitur in Cratylo Socrates, *ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα οἱ θεοὶ ἔθεσαν, ἔθ' δὲ τὰ ὑποῦσθ' ἔθετο*, prima nomina imposuisse Deos, & propterea rell' se habere: vel potius ut Clemens Alex. Strom. lib. 1. *Ἀδάμ ἐπί τῆς γυναικὸς, ἐπὶ τῆς ζωῆς ὀνομασίας προῆδραπέρας*, Adamum in cognominatione cum uxoris, cum animalium vaticinatum: Fuerit, inquam, ita, sed vel sic, fuerit id necesse est tantum in primitiva lingua. In qua quidem facile largior commoda vocabula animalibus ab Adamo imposita, nec tamen ita, ut ipsò sono, sed ut derivatione, & proinde significatione ex aliisjam vocabulis petita, naturam eorum aliquo modo declaraverint Ceterum sic tamen essent non *Φύσει* sed *ἤθει*, seu non ab *natura*, sed ex *instinctu*, inter quæ in hac quæstione vere differentia est constituenda, & constituta semper fuit, adeo ut vere cum Platone pugnet Aristoteles. Nam Plato, & qui eum sequuntur, inter quos etiam Pontus Tyardæus Episc. Cabilonenfis initio hujus seculi fuit, libello ea gratia scripto *de rell' nominum impositione*, illi vero sentiebant, vocabula non ex ullo etiam peritissimorum hominum instituto, sed ex natu-

rali

Quomodo
voces na-
tura, &
ex insti-
tuto signi-
ficent.

Aulus Gellius libro 10. cap. 4. & divinæ literæ nos passim docent,) *natura* significant; quoniam, obsecro, pacto, uno eodemque nomine diversæ naturæ nuncupabuntur? sin autem, (ut docet Aristoteles, qui cum Platone non pugnat, modo rectè intelligatur) significant ex *instituto*; seu ad placitum; institutum autem, intelligo prudentium virorum, qui rerum in-

spe-
rali inter eorum sonum motumque labiorum in pronun-
ciando, ac res ipsas convenientiâ formata, & proinde
ori hominum sua sponte indita, sicuti patet ex inepta
illa argutia naturalis discriminis, quod inter *nos & vos*,
mihî, & *tibi* statuit Nigidius apud Gellium X. 4. Certe
ineptissima sunt hæc omnia in hodiernis linguis, & quas
superstites in Libris habemus, quæ omnes ex prima for-
mata: sunt non sine magna pronuntiationis mutatione,
nec ulla naturæ rerum habita ratione, quippe formatae
ex incerto usu, & sortuito arbitrio vulgi, alio atque
alio tantem modo, immo & sensu, quæque vocabula
enunciantis. Ut adeo inane profus sit fingere hic con-
sensum prudentum virorum, quasi Senaturn quendam
Reip. literariæ, qui *rerum inspecta natura* iis nomina im-
ponere soleant, tanquam si linguæ pleræque sua vocabula
ex se, non aliunde habuerint, & antiquissimis tempo-
ribus, quando singulæ sunt ortæ, tanta fuerit copia vi-
rorum peritorum, aut cura formandorum vocabulorum
naturæ rerum convenientium. Cum Romani primum ele-
phantos in Lucania vidissent, non novo nomine ex na-
tura animalis formato eos appellaverunt, sed primum
Lænos boves, quia aliquo modo bubus gravi incessu &
vasto corpore similes videbantur, licet cetera dissimilimi-
dein vero peregrino vocabulo *elephantos*, quod ipsum ex
Oriente ab Ἐλεφαντος *bos* deductum. Atque ita se in omni-
bus linguis, certe ubi à prima discesseris, res habuit, ut vo-
cabula aliunde formata sint casu quodam, & arbitrio ho-
minum vulgariurn, qui tamen vel sic noluerunt res na-
turæ contrarias sine ulla analogia, quam sibi saltem non
finxerint, uno designare vocabulo. Sic enim quum vo-
cabulorum verus usus sit distinguere quodam sono res
diversas, seu quum vocabula sint signa *διωριστικὰ*
rerum, confudissent omnia, & colloquia sua vix eluda-
bili ambiguitate implicuissent,

spesta natura, nomina solent imponere; de-
mentem & insanum impostorem vocum judi-
cemus oportet, qui *mensam*, & *librum* uno no-
mine nominari præceperit.

2. * Præterea si essent *Æquivoca*, id est,
quæ ex æquo, & æqualiter plura significarent,
perpetuo nobis esset utendum adjectivis nomi-
nibus, aut aliqua alia distinctione, qua res in-
ter se differrent; nec enim satis esset dicere,
vidi canem, aut *mordet canis*, nisi adderes *terre-
num*, vel *caelestem*, vel *marinum*. *Canis*, etiam
in talis jactus est.

3. Adde quòd negligentem, & deminutum
judicaremus Aristotelem, si nullam analogiæ
regulam tradidisset, quæ ita erat ad syllogi-
smos necessaria, quàm quæ maximè. Sed nul-
lam aliam nobis, præter hanc, præscripsit:
neccessè est igitur illam sic interpretemur;
Analoga dicuntur, &c.

4. Postremò, me movent doctissimorum
testimonià. Cicero enim lib. ultimo, epist. 17.
docet, verborum domicilium in re una esse
proprium, migrationes in alienum multas.
Aulus Gellius libro II. cap. 12. *Chrisippus ait*,
*omne verbum ambiguum natura esse: quoniam ex eo-
dem duo, vel plura accipi possunt. Diodorus autem*,
eius Crono cognomentum fuit, nullum, inquit, verbum
est ambiguum, † nec quisquam ambiguum dicit aut

N n 2

sen-

* *Præterea si esset &c.*] Non video quæ vis in hoc argu-
mento sit magis contra *Æquivoca*, ut dicunt, quam
contra *Analoga*. Nam & hæc indigent aliqua distin-
ctione, unde cognoscatur, an adhibita sunt in sensu pri-
mitivo, an vero in analogico, seu figurato. Sæpissime
id quidem cognoscitur ex re ipsa, de qua agitur, aliis-
que, quæ ad perficiendam sententiam adjunguntur. Sed
& ita se res haberet in *Æquivocis*.

† *Nec quisquam ambiguum dicit*] Sensus philosophi esse de-
bet,

sentit : nec aliud dici videri debet, quàm quod se di-

bet, nunquam ambiguitatem esse in dicente, licet sæpe oriatur in audiente. Vocabula enim omnia præfinita sunt significationis, ut linguæ peritus directâ locutione dicere possit, quod velit, & scire ac sentire queat, quid dicat; atque adeo nunquam evenit, ut dicens aliquid præter suam voluntatem sciens prudensque dicat duo vel plura. Evenit tamen sæpe, ut dicens aliquid, aliud dicere putetur, quam voluerit dicere, ejusque verba aliam, quam voluerit, eamque veram & rectam patiantur interpretationem, & sic imprudens duo vel plura dicat. Sed hoc Diodorus censet *obscurare* potius dictum, quam *ambigere*, scilicet, ut arbitror, respectu dicentis. Ceteroquin enim in ipsis vocabulis, de quibus hic agitur, in hunc vel illum modum conjunctis, quum duplicem & diversum possunt recipere sensum, utrumque analogiæ & genio linguæ convenientem, revera inesse ambiguitatem negari nequit. Nonne ambigue est dictum, quod ita auditum vel lectum diversimode potest secundum verborum usum explicari? Quapropter ab animo dicentis non ambiguo perperam argumentatur philosophus ad tollendam verborum ambiguitatem h. e. potestatem recipiendi usitata & legitima eorum interpretatione duplicem sensum. Aliud omnino est *sentire*, aliud *dicere*, & sæpenumero verba ab homine prolata aliud dicunt, quam ipse sentiebat, id quod sufficit ad demonstrandam eorum ambiguitatem, licet non naturalem. Præterea sæpe quis sciens volensque iisdem verbis duo diversa dicit. Veluti Cicero, quo melius emptum sciat, *Tertia deducta est*. Volebat enim, hæc à nonnullis intelligi, tanquam si dixisset, ut etiam vilius hoc emptum sciat, *tertia pars pretii tam exigui insuper deducta est*, ab aliis, ut sciat & cognoscatur tanto melius emptorem hanc, *duo iusti pretii Tertia Servilia Filia ad concubinum Cesaris est deducta*. Non ambiguus in his Ciceronis animus, ut qui sciebat sua verba recipere duplicem hanc interpretationem, eaque causâ istis utebatur: ipsa tamen revera erant ambigua, æque ac quum Græce diceret de Crassi Filio, sed qui credebatur genitus ab Axio quodam, illam esse *Ἀξίου Κρατῶος*. Nihil igitur causæ est, cur non hujusmodi explicationum & distinctionum argurias systematicis labentes relinquamus. Male tamen & aliter philosophus *omne verbum natura esse ambiguum* tradidit. Immo uti pleraque dici possunt, sed per analogiam significationis, ambigua, non autem natura. Nam natura sua simplicem habent significationem.

cere sentit is, qui dicit: at cum ego, inquit, aliud
 sensi, tu aliud accepisti, obscure magis dictum, quam
 ambigue videri potest: ambigui enim verbi natura illa
 esse debuit, ut qui diceret, duo, vel plura diceret:
 nemo autem duo vel plura dicit, qui sentit unum dicere.
 Hæc Gellius. Scaliger in calce libri De cau-
 sis linguæ Latinæ, rectè carpit Nonium Mar-
 cellum, & alios, qui cum, De sermonis proprie-
 tate, libros inscripserunt, multa significatorum
 monstra uni eidemque voci designarunt: tunc
 subdit; Unius namque vocis una tantum sit significa-
 tio propria, ac princeps; cetera aut communes, aut
 accessorie aut spurie. Foreirus Lustanus super
 Elaiam multis in locis, sed præcipuè cap. 8.
 in principio; Ego, inquit, in hac semper fui sen-
 tentia, * ut non nisi unam habere significationem ver-
 ba Hebræa existimarem. Joannes Mercerus in an-
 notationibus dictionarii Pagnini, in voce אבא
 abad, inquit; Semel admonitum illud oportuit: ubi-
 cumque plura, aut diversa ejusdem vocis significata
 feruntur, fere prima esse propria, ac genuina, cate-
 ra metaphorica; vel ad quæ per similitudinem magis
 quandam, & linguæ dilatationem dictio proposita ex-
 tendatur. Idem ferè ait Rabbi Mardocai in
 concordantiis Hebraicis. Valla lib. 6. cap. 3.
 contra Nonium Marcel, sic ait; Nam quis cre-
 dat, autores uni dictioni tot significata, & quidem
 pro se quemque nova, dare voluisse, tanquam linguam
 ipsam confundere cuperent? Vide eod. lib. cap. 5.
 §. II. 12.

Sed antequam ad exempla transeo, sex
 præmittendæ sunt regulæ, quibus totum nego-
 tium dilucidè explicabitur, & assertio nostra
 constabitur.

N n 3

I. Hæc

* *Ut non nisi unam &c.*] Scilicet propriam & genuinam
 & figuratas & analogicas sæpe multas.

1. Hæc doctrina in nominum, & verborum *rectis* intelligitur: hi enim sunt propria rerum nomina. *Catonis, & Catoni*, inquit Aristotel. *non sunt nomina, sed casus nominis: sicut sanabitur, & sanabatur, non sunt verba, sed casus verbi.* Frustra igitur mihi objicis, *ducis, duces*, esse nomina, & esse verba, ac proinde ambigua: sic *legis, legi, leges*: sic *avis*, nomen & verbum: sic *avis*, quæ volat, & *avis* dativus, ab avus: sic *satis*, adverbium, & à *satorum*: sic *canis*, verbum, & *canis* nomen: quanquam antiqui, *hæc canes*, ut *hæc vulpes*, dixerunt. Sub hac etiam doctrina volo comprehendere *rectos plurales*, qui aliis singularibus assimilantur; ut, *prudencia* in plurali, cum *prudencia, &* sic *temperantia, continentia*, & alia hujusmodi. Quanquam & his alia commodior potest reddi ratio: quia nomina adjectiva non facient cum substantivis ambiguitatem, utpote quæ sola in oratione sine substantivo non ponantur; & ita multum differt, *auditus sermo*, ab *auditus*, us; & *census homo*, à *census*, us; & *gustatus cibus*, à *gustatus*, us: sic *multa*, pro pœna, & *multa virtus*: quamvis *multa*, aliqui scribant. Denique adjectivum, & substantivum unum quiddam esse censentur, non duo.

2. Inspicienda est diligenter *prima nominum forma, & impositio*: nam aliter multa mihi objicies, etiam in *rectis*, quæ omnino ambigua videantur; ut, *ligo, onis*, & *ligo, as*; sic *lens*, pro verme, & legumine: *frons*, pro folio, & parte capitis. Cui objectioni sic respondeo; *Antiquitus*, teste Sosipatro Charisio, & M. Varrone, *nullum nomen in duas consonantes desinebat*: unde etiam sæpe legimus, *hæc*

scq

sepes, trabes, plebes, sortis. Testimonia lege apud Priscianum lib. 7. Varronis accipe verba ex lib. 9. *Videmus, inquit, ex his verbis, trabes, duces, de extrema syllaba, E, literam exclusam, & ideo in singulari factum esse trabes, dux.* Hæc ille. Ego addo; cum E, vel I, auferatur, si tres remanent consonantes, perit penultima; ut, hæc *frondes, frons*, hæc *frontes, frons*, hæc *lentis, lens*, hæc *lendes, lens*. Non tamen omittenda est Charisii differentia; *Fros, inquit, sine N. litera, ne faciat, inquit Plinius, frontis; citatque bis Varranem sic, ulmos, & populos, unde est fros: item, fros, fœnum, messis.* Vide Lipsium lib. 4. cap. 19. Variarum. Ego tamen apud Lucretium, *fruns, & frundes*, semper invenio; & ita legendum apud Virgilium, & Ovid. Servius, & alii contendunt. At de *Ligo*, inquis, quomodo te expedies? Inspice, inquit, primam formam, *ligon, cudon, udon, harpagon, mangon*: nam legimus apud poetas, *cudonas, & harpagonas*. Sed Latini, ut ait Priscianus, solent auferre n, his nominibus; ut, *Plato, pro, Platon*: sic *Vangio, Brito, * Agamemno*. [Milon quidem Ovidio dicitur, qui, aliis Milo, Metam. 15. *Robora fetque Milon, senior cum spectat inanes.*] Sic, *harpago, ligo, pro, harpagon, ligo*; sic *turbo, vel turbon*, quod semper facit, *onis*, contra Grammaticorum recentiorum differentiam: nam cum legis, *turbinis, & turbinibus*, est ab, *hic turben*, ut ex Cæsare, & Plinio diputat Charisius.

N n 4

3. Nec

* *Agamemno*] Vide Gronovium ad Senecam Agam. v. 314. ut & quæ ego notavi in *Dissertationum Triade* pag. 19. Sed & in loco illo Ovidii codices nonnulli præferunt *Milo*, testante Nic. Heinsio. Olim autem dixisse Veteres, non tam *Centurion*, *onis*, quam *Centurionis, onis*, & sic *Decurionis* &c. prodit Festus in *Centurionis*.

3. Nec mihi etiam fraudi sint *varia linguarum idiomata* : sæpè namque sic continget, ut una voce multa significentur. Lusitani enunciant *UM GRAN RATO*; nos item eodem modo: at illi, *magnum marem* significant, nos, *spacium temporis*.

Ergo. *Ergo*, pro causa, Græcus casus est, ab *ergon*, Latinis est conjunctio: & * fortasse semper utrumque idem est.

Hic

* *Fortassis semper utrumque idem est* } Omnino ita se res habet. Semper *Ergo* est Græcæ declinationis ab *εργος*. Nam sicuti dicitur, *Illius ergo venimus*, sic & simpliciter recte dicitur, eodemque sensu, *Ergo venimus*, h. e. illius memoratæ rei ergo, ea gratia. Plaut. Pseud. IV. 6. 22. *Malum & scelestum & perjuram ajebat esse me. Si. Pol. haud mentitus est. B. A. Ergo haud iratus fui.* h. e. eo ergo, vel illius ergo, quod non mentitus est. Persa, I. 1. 24. *Satum' tunsigne valusfi? To. Haud probe. S. A. Ergo edopal palles.* h. e. coergo, eo factio, ea gratia palles. Cistell. I. 1. 74. *GR. Perfidiosus est amor. Si. Ergo in meperculatum facit.* Phædr. Fab. 15. *Ergo quid refert mea, cui serviam* h. e. eo ergo existente, si hoc ita est. Liv. I. 37. *Albano non plus animi erat, quam fidei; nec manere ergo, nec transire aperte ausus.* h. e. ea re, ejus rei ergo, Immo hinc conjungitur cum *Itaque*. cap. 25. *Consideravi utrimque periculi magis presentis, quam cura expertes, quippe imperium agebat ut.* Itaque ergo crecttr, suspensive &c. Nempe ergo sumitur in lingua Latina, plane sicut illud itaque, quod idem est, ac fideretur, & ita se habente, ita re facta. Ovid. Metam. XIII. 560. *Spectat truculenta loquentem, Falsaque jurantem, tumidaque exasinat ira,* Atque ita correptum &c. *Involat.* Jam sicut illud itaque simpliciter sæpe adhibitum pro Conjunctione, qua ratio significatur rei, quæ sequitur: sic & *Ergo* in eundem ulum paulatim invaluit, & simpliciter transitioni rationali sæpe intervit, atque ita etiam aliquando, ut appareat, prævalente usu, rationem originis vel parum habitam, vel non animadversam, vel etiam integrum comma, cui respondet *ut Ergo*, per Ellipsin omissum. Unde & factum, ut etiam correptum aliquando occurrat, immo & Festus ipse distingnat illius significationem, & ex ea quantitatem ultimæ syllabæ. Nihil itaque mirum hujus & superioris seculi eruditos etiam diversam ei tribuere originem, sicuti videre est apud *Vossium*.

De vocibus Homonymis. 569

Hic *seps*, pro fera, Græcum est, & à putredine dicitur; hæc *sepes*, unde *seps*, Latinis est vallum.

Seps

Græcè *mina*, unde *mina*, Latinis *mina*, pro interminatione.

Mina

Hic *axis*, pro fera, Græcum; pro parte curus, Latinum.

Axis

Liber, pro Baccho, Hebræum est, à *Li*, populi, & *Ban, pario, vel gigno. *Libar*, populorum procreator: est enim *Noë*. Sed *Liber*, a, um, Latinum est, ut libertas: at *liber libri*, pro cortice arboris, primam breviam.

Liber

Pax, Græcis est adverbium silentii, cum digitus ori apponitur, non admirantis, ut docent aliqui; † Latinis est, quies.

Pax

Hic, vel hæc *calx*, pro calcaneo, Latinum, * à calcando; hæc *calx*, vel potius *calix*, pro lapide cocto, Græcum. Aliter *Caper* de orthograph. nam pro materia, *cales*, scribit; pro parte pedis, *calx*.

Calx

Taurus, pro monte Asiae, Scythica vox est, † *Tauru*, id est, effector, sive opifex flaviorum;

Taurus

N n 5 *Tau-*

* *Ban pario vel gigno*] Quidni potius vel ברא unde haud dubie בר *filius*, vel ברה unde *pario*. Sed falsa omnino isthæc Etymologia. *Liber* pro Baccho prorsus est à λιβω, quod significat *libo* & *stillo*, Appositum utrumque. Unde λιβω & λιβω humidus, stillans. Id si Latina forma pronuncietur est *Liber*, *Liber*, à um deduce cum Vossio ab ἐλευθερος. Modum etymi & similia exempla ille adfert. *Liber*, *ri* cum eodem à Græco λιβω vel Aeolico λιβω *cortex*.

† *Latiniis est quies*] vel potius *padio* quietis, quæ inter homines fiebat data dextra, seu conferta invicem manu. Est enim à *paço*, pro quo posteriores dixerunt *panes*.

* *A calcando*] Contrario modo se res habet. Vide Vossii Etymologicon.

* *Tauru id est effector* &c.] Forte voluit deducere ab Hiphil ejus radicis, unde Hebr. תורני *rivus*. Sed rectius Bochartus à תור *Taur*, & *Thara*, quod Chaldaeis & Syris montem notat.

Taurus, pro animali, Græcum est, Ταῦρος, unde Latinè Taurus.

Fucus. * *Fucus*, pro ape, Latinum; *fucus*, vel *phucus*, pro purpura, Græcum.

Gallus. *Gallus*, cum est vox Phrygia. fluvium significat, ubi Cybeles sacerdotes, ob id dicti Galli, emasculabantur. Vide Plinium libro 5, cap. 32. idem lib. 35, cap. 12. *Samia testa matris Deum sacerdotes, qui Galli vocantur, virilitatem amputant.* Vide Ovid. 4. Fast. ex illo loco; *Cur igitur Gallos, qui se excidère, vocamus, cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?* Gallus, apud Græcos, album significat, inde Gallorum gens vocata, quia corporibus albis sint præditi. Unde Virg. l. 8. *Æneid. de Gallis; Tum lactea colla Auro innectuntur.* Gallus Latinis avis est nota; sed qui Latinè loquuntur solent addere, *gallinaceus*, propter ambiguitatem, Xenophon in Homonymis.

4. † *Syllabæ quantitas* apud Romanos satis super-

* *Fucus pro ape*] Haud dubie est idem vocabulum. Etenim sicuti *fucus* mentitur nativum colorem, sic *faci* sua similitudine mentiuntur veras apes.

† *Syllabæ quantitas &c.*] Syllabæ quantitas & Accentus distinguunt quidem vocabula, ut rectius in audiendo intelligantur; sed eo ipso non faciunt, ut vere diversa sint, id quod præstat sola vocabulorum origo, quæ hic præ omnibus his regulis est spectanda, ut ex qua vocabula naturales seu primitivas suas significationes accipiunt, sæpe etiam diversas syllabarum quantitates. Neutiquam igitur pro iisdem sunt habenda, quæ origine discrepant, licet iisdem plane constent literis, eandem habeant per omnia formam, ut & syllabarum quantitates. Veluti *Liber* pro Baccho, & pro homine sui juris, *Tilare* pro densare, & pro furari; *Oleris* pro odorem spargere & pro crescere. Sed tamen si in vocabulo diversa significationis diversa etiam sit Prosodia, iustissima datur nobis ratio statuendi diversam etiam originem, licet eam ceteroquin, ut sæpe fit, satis exploratam non habeamus, & sic porro dividendi unum illud vocabulum in duo diversa,

perque distinguebat voces, quod nos, nisi in carmine non sentimus. Hujus generis sunt, *populus*, pro arbore, & prima longa; pro turba, brevi; *Palus, udis*, prima brevi; *palus, i*, prima longa. *Uter, tris*, prima longa; *uter, a, um*, prima brevi. *Labor*, nomen, prima brevi; verbum, longâ. *Colo, as*, producit; *colo, is*, breviat. *Sinus*, pro gremio, brevi; pro vase, longâ. *Pila lusoria*, prima brevi, * à *πιλῆα*, æquo; *pila*, pro mortario, prima longa, quasi pinfa, † vel pisa, à pinfendo. Sed *Æneid. 9.* ubi legitur; *Saxea pila cadit*, * libentius legerim; *Saxea pyla cadit*: πύλη enim columnam etiam significat; *Compilare* vero à nullo horum ducitur, sed à Græco, teste Turnebo; nam *piletem*, *Æoles* furem vocant, *Hesiodus philetem*. Vide Josephum Scaligerum, in Festum, *compilare*.

† *Plaga*, pro funibus illis, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem; aut pro mundi regionibus, quæ Græcè *climata* dicuntur, breviat; pro vulnere, producit.

Anus,

Plaga,

* *A πιλῆα*] Immo potius à *πύληα*, quod significat *sphæram*, unde *Aeoles πύληα*, Latini, qui maxime sequebantur *Aeolicam* dialectum, & porro olim literas non geminabant, *pila*, cujus vestigia etiam nunc occurrunt, & sic tandem *pila*, sicuti pro conis dixerunt *cinis*. Vide Vossium.

† *Vel pisa*] Immo à *pisa*, deminutive *pisilla*, & inde *pila* sicuti *qualus* à *quasilus*. Vide supra pag 50.

* *Libentius legerem pyla*] Nihil minus. Festus, *Pila, que parietem sustinet*. Suet. Claud. 20. *Congessitque pilis altissimam superposuit turrim scil. moli portus*.

† *Plaga pro funibus*] Haud dubie à Græco *πλάγιος* obliquus, quod à *πλέω*. Unde & *plagula* lecticarum, & papyri. At *plaga* pro regionibus caeli & terræ ab Hebr. *גבול* *divisit*, unde *גבול* *pars*, *classis*, vel à Chald. *גבול* *tractus*, *regio*. Denique *plaga* pro vulnere à Gr. *πλάγη*.

Anus, pro vetula, breviat; pro podicē, producit. *Acer*, e' is, pro arbore breviat; *Acer*, *acris*, & *acre*, producit.

Os oris, unde *osulum*, producit; *os ossis*, breviat; teste Divo Augustino in libro de Grammatica, lib. 3. cap. 3. doctr. Christian. Lucretius lib. 3. *Exos*, & *exanguis* tumidos perfluctuat artus.

5. *Accentus* mirè distingebat ambiguum. Nec hinc loquor de ridiculis illis, *sane*, *palam*, *porro*: hi enim nec erant apud antiquos, * ante Quinctiliani tempora, nec poterant amphiboliam parere, ut in prima regula admonuimus, præsertim cum *porro*, pro *deinde*, merè sit Græcum; sed de aliis secretioribus, & qui nostras aures omnino fugiunt: aliter enim enunciabant, *seps* Græcum, aliter *seps* Latinum; quoniam illud per *eta*, id est, *e longum* scribitur Græcè; hoc per *epsilon*, id est, *e tenue*. Sed hoc illustremus doctorum testimoniis.

Lustra. *Lustra*, inquit Festus Pomp. significant lacunas lutasas, quæ sunt in silvis, aprorum cubilia; à qua similitudine, ii qui in locis abditis, & sordidis, ventri, & desidie operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. At quum ejusdem vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem; † illud à *luto*, hoc à *luendo*.

Adeo,

* *Ante Quinctiliani tempora*] Sed nec eo tempore videntur figure hæ Accentuum in usum inductæ. Tantummodo refert ille Lib. l. c. s. inter vitia pronunciationis, quod nonnulli figerent tonum in ultimis quorundam vocabulorum, ut distinguerentur ab iisdem alio sensu adhibitis.

† *Illud à luto*] Cum apud Græcos *λυτρον* à *λυω* significet aquam fordidam, qua quis ad lavandum usus, hinc

Adeo, inquit idem, duas habet significaciones; *Adeo*, nam cum prima syllaba acuta effertur, idem significat quod accedo; ut cum dicimus, adeo prætorem: cum autem secunda, idem est, quod usque eò; non quidem secundum rationem, quia, ad, præpositio accusativis accommodata est, sed vetusta quadam loquendi consuetudine. Vide Festum in vocibus, Ergo, Muscerda, Parret, Pone, Sagaces, Quando; & Aul. Gellium lib. 6. cap. 15. de, Quiesco.

Quidam, inquit M. Varro, reprehendunt, quod pluit, & luit dicamus in præterito, & præsentì tempore, cum analogiæ sui cujusque temporis verba debeant discriminare. Falluntur, nam est, ac putant, aliter; quod in præteritis, U, dicimus longum, luit, pluit; in præsentì, breve, luit, pluit. Ideoque in venditionis lege fundi, ruta cæsa, ita dicimus, ut, U, producamus.

Donatus ad illud Terent. Filium perduxere, ut una esset, notat; si productè legatur esset, significare, cibum caperet, sive ederet; Item ad illud, ut de symbolis essemus; melius, inquit, essemus; producta E littera. Ego in illis locis * corruptum existimo Donatum; sed tamen id, quod volumus, ostendit. „[Quod ipsum „ Servius monet Æneid. ad versum illum, „ Non media de gente Phrygum excedisse nefandis.] Cicerone in Oratore perfecto, docet, inclytus, prima brevi enunciari; *insanus*, prima longa. De

forte & apud Latinos *lustrum* à *luendo* pro *lavando* primitus significavit aquam ejusmodi sordidam, dein quia cæno & sordibus delectantur apri, aprorum cubilia, & sic denique sordida & infamia ferarum, hominumque receptacula.

* *Corruptum existimo*] Cur corruptum pronunciet Donatum nescio. Certe sententiam Donati confirmat Servius ad Æn. V. 785. Idem facere videtur Gellius cit. loco, *esito* primà longa pronuciari scribens.

De hac re vide pulchrum locum apud Aul. Gell. lib. 9. cap. 6.

6. *Euphemismos*, id est, bona ominatio, inquit Demetrius Phaler. est figura, quæ odiosas res bonis verbis edit, & impia itidem facta, piis. * Hinc multa dicuntur in contrariam

* *Hinc multa dicuntur in contrariam &c.*] Si vere in contrariam partem dicerentur multa per *εὐφημισμὸς*, ut idcirco *εὐφημισμὸς* ille inter exceptiones non servatæ in significationibus vocabulorum analogiæ referri debeat, quam proxime sane accederent illa ad *ἀντιφρασίαν*, immo dicerentur per *ἀντιφρασίαν εὐφημισμὸς*. At vero Sanctius in sequentibus summo studio & jure explodit omnem *ἀντιφρασίαν*. Quid ergo? Euphemismus neutiquam contrariam primitivæ significationem vocabulis tribuit, sed adhibet in rebus tristibus & impiis sæpe vitandi ominis causa, verba mitioris significationis per analogiam destituta à sua origine, quæ sic destituta significatio sensum plerumque exhibet sequiorem. Exemplis ab Auctore alatis rem probabimus. *Benedicere* seu Heb. *ברך* nunquam simpliciter significat *maledicere*, sed primitus *favere* omnibus aliquem *prosequi*. Id vero quia fiebat inprimis in valedicendo, hinc pro *valericere* sæpe ponitur. Jam quia quibus valedicimus, ab iis nos vel segregamus, vel eos dimittimus, hinc in omnibus pene linguis eos etiam, quos abdicamus, quibuscum nihil nobis negotii esse volumus, jubemus *valere*. Notum illud Terentii *Valiam*, qui inter nos *discidium* volunt. Serv. ad Eclog. 8. *Vivite, valete, non bene optantis est, sed renunciantis*. Aspasia apud Aelian. XII. 1. *μακρὰ χαιρεῖν ἔπυσσεν τοῖς ἰουδαῖοις* h. e. *abdicans, dimittens medicos*. Be'gice, *sergendo bene gorden dng*. Sic ergo & apud Hebræos *Benedicere Deo & Regi* nihil aliud est, quam jubere eos *valere*, dicere te non curare Deum & Regem. Vide incomparabilis Viri, Joh. Cocceii Lexicon. Sic autem Analogia significationis quam optime servata. *Sperare* neutiquam ad *εὐφημισμὸς* pertinet, cum primitiva ejus significatio sit, expectare, seu præcipere animo aliquid futuri. sive boni, sive mali. Cum Virgilinus ait: *Hunc ego si notui tantum sperare dolorem, Et proferre furax vates*. quid aliud notat, quam, si potui animo præcipere, animo ut eventurum aliquando

riam significationem; ut, *benedicere*, pro ma-
 ledicere, sæpe in sacris literis: ut, 3. Reg. ^{Benedi- cere.}
 cap. 21. *Benedixit Naboth Deum, & regem.* Job.
 cap. 1. *Nisi in facie benedixeris tibi:* ibid. cap. 2.
Videbis quod in facie benedicat tibi: ibid. *Benedic*
Deo, & morere. Sic *sperare*, pro, timere: sic ^{Sperare.}
potiri hostium, & potitus hostium, apud Plautum ^{Potiri ho-}
 in Captivis, pro, captivum esse. Et in Di- ^{stium.}
 gest. l. 11. & 12. de Capt. & postlim. Et l.
 192. de verb. sign. *Sacer*, pro execrando, &c. ^{Sacer.}
 Antiqui summopere observabant auguria, sed
 illa præcipue, quæ ab hominum ore prodibant,
 quæ propriè omnia vocabantur; Hispanè,
Alfil Toledano. Cicero 1. de Divinat. *Neque solum*
Deorum voces Pythagorei observaverunt, sed etiam ho-
minum, quæ vocant omnia; quæ majores nostri quia
valere censebant, idcirco omnibus rebus agendis,
QUOD BONUM, FAUSTUM, FELIX,
FORTUNATUMQUE ESSET, præfaban-
tur; rebusque divinis, quæ publicè fierent, UT FA-
VERENT LINGUIS, imperabatur, &c. ^{Favere}
Favere autem linguis, non intelligo idem esse ^{linguis.}
 quod tacere, ut multi arbitrantur, sed bona
 verba dicere: nam credebant vitari sacra, si
 quis dura, mala, vel ominosa verba loque-
 retur. Tibull. lib. 2. eleg. 2. *Dicamus bona verba,*
venit natalis, ad aras; Quisquis ades, lingua, vir, mu-
lierque favet. Ovid. 1. Fast. *Prospera lux oritur, lin-*
guisque, animisque favete; Nunc dicenda bono sunt
 bo-

do proponere. Sall. Jug. 88. *Latissimis animis contra spem*
suam excipitur h. e. expectationem. Manifestior hæc ge-
 nuina vocabuli significatio ex ejus origine. Etenim
 antiquissimi Latini dixerunt *speris* pro *spes*. Id autem re-
 cte deduxit Vossius ab Hebr. שָׁבַר *Expectavit*, vel No-
 mine שָׁבַר *Expectatio.* *Potiri hostium* non magis huc re-
 ferendum, parebit ex iis, quæ diximus ad pag. 266. De
 reliquis suo loco mox agemus.

bona verba die. Horat. 3. Carm. Malè ominatis
parcite verbis. Terent. Andr. Bona verba, quæ
id est, Bene ominare: idem in eadem; Va-
leant qui inter nos dissidium volunt, id est, pereant.
Sed exemplis agamus.

Adolere,
adolescere.
re.

Adoleo, & adalesco, crescere est; sed in fa-
cris, ut notat Servius ad illud Virg. 4. Georg.
Panchæis adolescunt ignibus ara, incendere, &
cremare, idque per figuram euphemismon: * nam
quia victima, & altare verbenis, thure, vi-
no, & extis crescebant, & augebantur, dictum
est

* Nam quia victima &c.] Si ita, est in eo proinde analogia
significationis, non mutatio ejus, sine analogia, per
ἄποψησιν. Sed si modo Verbum hoc in utroque sen-
su eisdem est originis, ego sane putem primitus & præcipue
adoleo notare in arando, dein adalesco per analogiam augeo me,
creasco, quoniam quicquid incenditur quasi crescit, dum
flamma cum eo corpore, quod crematur, conjuncta exurgit,
& se in altum exferit. Unde apud Virgilium, adolescunt igni-
bus ara. Porro sic abolere primum active notat consumi-
re, delere, facere ut minuat, dein abolere neutraliter
ponitur pro interire, comminui. Accedit quod apud Græ-
cos ἄωσιν significet primum in arando, tum scire, arefacio,
quod flammam & incendium præcedit, tum splendescere, quod
comitatur flammam, denique clamor & strepitus, forte quia
flamma cum strepitu & spiritu ex suo subjecto se exle-
rit. Quin & hinc forte ἄωσιν, & ἀΐξω, augeo. Cete-
rum ab ἄωσιν, si modo admittimus ἄωσιν mutari in o breve,
ipsa analogia derivationum quasi flagitat deduci illud oleo.
Nam & sic ab ὄωσιν, ὄωσιν, formatur alterum oleo, quod
significat odorem spargere, pro quo primi dixerunt oleo, unde
& odor, & olefacit pro olefacit etiamnum apud Fe-
stum superest, D interposito primum inter vocales, &
dein mutato in L, quod utrumque sæpissime factum, sæpe
etiam in uno vocabulo, ut in salus & salerus à σωσιν,
filium ab υἱός, sella & salium à sedeo. & hoc ab ἴωσιν,
ἴωσιν. Porro quod ad Diphthongo Græcorum, sæpe illæ,
præsertim ante vocales positæ, transeunt apud Latinos in
vocalem brevem. Sic à ποιητής Poeta, νεώσιν naves, à
γαίωσιν gævo, unde gavisus & gaudeo, ab ἐνώσιν juxta Dio-
nyf. Halic, ovo.

est *adolescere*, pro, cremare. Vide Festum, & Nonium.

Mactare, * ex eodem omine dictum est, pro, *Mactare*, interficere; cum propriè sit *augere*, hoc est, magis auctare; unde *mactus*, id est, magis auctus. Servius ad illud Virgil. *Mactant lectas de more bidentes, verbum sacrorum*, inquit, per euphemismum, ut *adolere*.

† *Reñe*, pro nihil, aut non, aut male. Ter. Heaut.

Reñe

O O

* Ex eodem omine] Immo per μετανομίαν seu μετέληψιν consequentis, qua consequens intelligitur ex antecedente. Nempe quia in sacris cædes victimæ semper sequitur mactationem propriè dictam, quæ consistebat in mola salsa capiti ejus imponenda. Cujusmodi translate significationis usus est quam maxime analogicus. Sed tamen cur in sacris & in hoc vocabulo ita frequentarentur ea μετέληψις, causam fuisse εὐφημισμῶν, facile largior. Id tantum volo, nunquam per εὐφημίαν mutaram simpliciter in contrarium & contra ἀναλογίαν verborum significationem. Porro *Mactus* ego quidem deduco simpliciter à *Magis*, unde forte verbum *Mago* vel *Magio*, sicuti à *Minus*, *Minuo*: & sic deinceps *Mactus*, quemadmodum ab *Ago*, *Atus*, à *pago*, *pañus*. Nam G, frequentissime transit in C. Ab hoc ipso *Magis* est *Mactinus*, ut scribere antiquissimi. Sed & ejusdem originis cum eò *Mactus* est *Magmentum*, plane sicuti *saumentum* à *sagio*, unde & *factus*, sed pro quibus posteriores dixerunt *sancio* & *sanctus*. Analogia porro significationis liquidissima. Nam *Mactus* propriè sic notabit *major factus, antus aliqua re*.

† *Reñe* pro nihil] Nunquam *reñe* significat nihil, sed usus adhibetur sæpe, quo loco *Nihil* poterat responderi, quum id vocabulum, seu directum ex rei veritate, & animi sententia responsum, vitatur vel metu, vel consilio. Nam idem est, ac si loco talis responsi simpliciter responsum quis declinaret, ac proinde diceret, *noli querere, velle se res habet*. Hinc apud Terentium: *Tum quod dem ei, reñe est* h. e. si illa me quid rogat, ut dem, loco responsi & muneris repono & do ei *Reñe*, h. e. Belgice *hes is vel*. Hinc & simul aliquando cum eò *Nihil* tanquam divectam & distinctam in responsionibus adhibetur. Ter. A. dele

Hæc autem tum quod dem ei recte est: nam Nihil esse mihi religio est dicere: idem Eunuch. Numquid vis? C. recte, id est, non, vel nihil. Plaut. Aſinar. Nec recte quæ tu in nos dicit, aurum, atque argentum merum est.

Sacer. Sacer, dicunt esse nomen medium, ut Græcis *Anathema*, & nunc in bonam, nunc in malam partem accipi. Sed, quid sit homo sacer, vel *Anathema*, ab antiquissima historia petendum, quam narrat Jo: Zetzes histor. 23. Chiliad. 5. Cujus carmina sic vertebam.

*Catharma quondam tale purgamen fuit;
Si pestis, aut fames, vel alia calamitas
Vexaret Urbem ira Deorum percitam,
Ad victimam deformis ante omnes homo,
Purgamen, atque pharmacus ductus fuit.
Cum ventum ad aram est, cascum, ficus, ader
Ipsi in manum dabant: deinde septies
Pudenda scillis verberabant victima,
Caprifico, & alis furculis agrestibus;
Agrestiumque webant ramis arborum
Devota membra: tum sacrum cinerem gravis
Levamen urbis ventilabant in mare.*

Hæc ille, atque alia; citatque testem Lyco-
phronem, & Hipponactem: idem Chiliada 8.
histor. 239. cineres spargi solitos, addit, per
totam civitatem. Suidas præterea in dictione

Pe-

del. IV s. 19. Perii. MI. Quid est? R. Nihil; recte; perge.
h. e. nihil est, recte se habent omnia; perge modorem
narrare. Bene itaque Donatus ad Hec. III. 1. 20. ubi
Pamphilos rogatus à matre, quid lachrymaret, aut quid
esset tam tristis, respondet simpliciter Recte, notat: sic
dicimus, cum sine injuria interrogantis aliquid reticemus. Pro
isto Recte, aliquando etiam usurpatur Bene eodem sensu
Plaut. Bacchid. I. 1. 6. Quid in consilio consultastis? B. A.
Bene q. d. noli id querere, bene se habet res,

De vocibus Homonymis. 579

Peripsema, addit, dicere solitos cives ad hujusmodi anathemata; Purgamen pro nobis esto, salus, & redemptio. » [Servius in illud Æneid. 3. » Auri sacra fames, ita commentatur, Sacra, » execrabilis. Alii sacra, devota accipiunt; » unde & Ver sacrum. Alii, sacrum, pro, scelestum, vel sacrilegum. Tractus est autem » sermo ex more Gallorum: nam Massilienses quoties pestilentia laborabant, unus se » ex pauperibus offerebat, alendus anno integro publicis, & purioribus cibis. Hic » postea ornatus verbenis, & vestibis sacris, » circumducebatur per totam civitatem, cum » execrationibus, ut in ipsum reciderent » mala totius civitatis; & sic projiciebatur. » Hæc ex Petronio Servius.]

Hujusmodi sacrificium Hebræis vocabatur Azazel, id est, caper emissarius; de quo Levitic. cap. 16. ab Ez, id est, caper, & Azal, id est, abiit: Græcis, Apotropæon, sive Apopompæon, id est, malorum depulsio. Dicebatur etiam propriè, Anathema. Itaque Sacer apud Latinos, idem est quod anathema Græcis, * & ita per Euphemismon, pro execrandum

O o 2

* Et ita per Euphemismon &c.] Siquidem simpliciter per Euphemismon τὸ Sacer etiam execrandum, & sceleratum notaret, foret hæc Antiphrasis, ad quam proinde figuram à nonnullis hoc quoque vocabulum refertur isto sensu adhibitum. At vero nullam ego hic agnosco ἀντιφρασίαν, aut in contrarium mutatam significationem, sed per justissimam Analogiam parumper deshexam. Cujus vera & unica hic est ratio. Quicquid decreto publico Diis erat consecratum, illud dicebatur sacrum. Jam vero quia quod sic Diis sacrabatur, id ex usu & commercio hominum penitus tollebatur: & porro quia victimæ Diis Sacratæ semper occidebantur: hinc si quos homines sceleratæ populis scisceret impune interficiendis,

203

do accipitur. Quanquam Monachus Mene-
sius, qui de accentibus scripsit, aliter quæsti-
onem solvit: contendit enim, in sacris Bi-
bliis duo esse nomina, Anáthema, & Ana-
théma; & illud, cum accentu in antepenul-
tima, & cum epsilo in penultima, semper
accipi in malam partem, pro execrando:
at cum accentu in penultima, & eta, id est,
e longo, semper accipi pro donario, vel re
templis dicata. Ego scripturam quidem in
Bibliis Græcis sic reperiri animadverti: sed
quomodo ab eodem verbo *ἀνάθεμα*, duo du-
cantur nomina contrariæ significationis, non
vi-

eos publice *sacrabat* Diis, tanquam victimas quasdam,
quarum cædes grata Diis esset futura; ut sic impune à
quolibet possent occidi, & ex sua civitate funditus tol-
lerentur. Liv. III. 55. *Ut quis Tribunus pl. nocuisset, ejus
caput Jovi sacrum esset. Festus in Plorare ex Legibus Re-
giiis: Si parentem puer verberit, si olos plorassint, puer Di-
vis parentum sacer esto. Idem in v. Sacer. Homo Sacer
is est, quem populus judicavit ob malificum, neque fas est
eum (proprie) immolari, sed qui occidit, paricida non dam-
natur. Nam lege Tribunicia prima cavetur: Si quis eum,
qui eo plebiscito sacer, occiderit, paricida no sit. Ex quo qui-
vis homo malus atque improbus Sacer appellari solet. Non obscura
hæc, ut mox Sanctius ait, sed liquida & sola vera. Si-
militer se res habet, quod ad *ἀνάθεμα*, significat
quippe primo rem usibus humanis exemptam, & Deo
repositam, sacramque, sine jure redemptionis. Jam
quia quod sic erat sacratum, id, quod ad homines, pla-
ne quasi interierat, seu sublatum erat, (nam etiam si sa-
cris non amplius inservire posset, tamen vel sic hominibus
neutiquam restituebatur, sed potius consumebatur peni-
tus, & abolebatur; apud Romanos in cellis subterraneis
seu favillis reponebatur. Vide Festum in *Frisbe*) hac
igitur de causa is, qui à consortio Ecclesie prorsus erat
segregatus, dicebatur *Anathema*, scil. Mortis & Inferni,
quasi Sacratum Morti & Exitio, seu Inferno & ejus Prin-
cipi. Hinc & aliquando separationis particulas habet si-
bi adjunctas. Veluti Rom. IX. 3. *ἀνάθεμα ὁ θεὸς τῷ Χριστῷ*
h. e. Morti & exitio æterno devotus, cum separatione à
Christo, & ejus Ecclesia, Vide omnino istic Bezanæ,*

video. Unum semper nomen est, anathema five anathéma, ut facer apud Latinos, Quid est igitur illud tam crebro in Conciliis repetitum; *Anathema sit?* Respondeo primum, posse dici per Euphemismum, ut benedicere, pro maledicere, quasi dicat; *Anathema sit*, id est, sit benedictus; quia viros sanctos non decet maledicere. Deinde respondeo, posse etiam intelligi juxta propriam, & genuinam nominis notionem; *Anathema sit*, id est, sit peccatum pro toto populo, sit devotio, ferat omnia populi peccata. Ita D. Paulus ad Rom. 9. *Optabat esse anathema post Christum, pro fratribus*, id est, se devovere, & hostiam fieri à Christo, id est, post Christum; quia *Christus fuit pro nobis hostia, & factus est pro nobis peccatum, cum peccatum non haberet: Et vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Festus in voce *Sacer*, obscura quædam profert, quæ à Macrobio lib. 3. cap. 7. Saturn. explicantur. Illud verò Virgilii; *Auri sacra fames*, alia res est: nam Græci *isgo*, id est, sacrum, pro magno solent usurpare: unde *os sacrum*, id est, magnum; & *morbus sacer*, pro, magnus vel comitalis. Plutarchus de industria animalium. Unde Adag. *sacram ancoram solvere*, id est, magnam.

* *Alter*, in auguriis dicebant, pro, non bono, ut ait Festus in dictione, *Alter a avis*. Et in senatu dicebat consul; *Qui hoc sentitis, huc*

Sacer, pro magno.

Alter.

O o 3

trans-

* *Alter in anguriis* | Etiam in iis de duobus solummodo dicitur *Alter*. Etenim quia vel *Læta*, vel *Tristitia* evenire auspiciantibus solebant, si lætum lignum, quod desiderabatur, non evenisset, dicebatur *Alterum* evenisse, scilicet ab eo, quod desiderabatur, h' e. non lætum, non felix. *Alia omnia sentire* notat sententiam plane & per omnia diversam ab ea, quæ jam dicta erat.

transite; qui alia omnia, illuc; id est, qui negatis, vel dissentitis. Cic. lib. I. epist. De tribus legatis, frequentes ire in alia omnia, id est, dissentere: & lib. 10. Eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit. Vide Suidam in voce Eumenides, & Callias. Et nos etiam Antiphrasi de Eumenidib. satis.

De Analogia significationum.

His regulis præmissis, ad analogiam significationum transeamus.

Jus. * *Jus*, juris, propriè significat diarium, sive portionem victus. Antiqui enim, ut inquit Valer. Maxim. lib. 2. adeo erant conti-

* *Jus juris* &c.] Neutiquam assentior Sanctio, quum præterat, *jus*, quod suum cuique tribuit, dici per Analogiam significationis ab eo *jure*, quod significat diarium. Ego utrumque ut diversæ prorsus significationis, sic diversæ putem esse originis. Certe *jus* illud prius est à *juvando*, non, ut censet Magius in Miscell. IV. 1. quia *jubet* & *precipit*, sed quia *jubetur* ab eo, qui summam habet potestatem. Nihil enim apud Romanos olim fuit *jus*, nisi quod *jussim* à populo, cujus pro sua suprema potestate proprium erat *jubere*, & *rogari* à Magistratibus. Unde & Leges sæpe *Rogationes* appellantur, & quod legibus jussis sancitum, *jus*, quasi *jussim*. Hinc Festus *Jussa*, *Jura* exponit. Scilicet antiqui dixerunt *jusa*, ut qui non geminabant literas, nec habebant literam R. Posteriores itaque in Participio, iterata sibilante litera, dixerunt *jussa*, in Nomine *jura*, sibilante conversa in caninam, ut solebant. Ictos, qui *jus* à *justitia* dictum tradunt, castigat satis superque d. l. Magius. Alterum *jus* esculentum à *juvando* rectè deduxerunt nonnulli, ut quod alimonia sua *juvat* corpus humanum. Sic à Gr *φῶς*, unde Latinum *Fas*, & *Fatum*, est etiam *Fas*: à *Μοῦσος*, non à *Μεο*, ut male Martinus, est haud dubie *Mos*, qui semper quasi movetur. Seneca Ep. 114. *Consuetudo civitatis nunquam in eodem diu stetit*. Sic *Dos* à *Do*, vel Græco *δοῶ*, *pus* à *puteo* seu *πυῶ*, *thus* à *θῆσ*.